

ปัจจัยที่มีผลต่อความล้มเหลวของโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครูของธนาคารออมสิน ในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน¹

นิคม ทองชนกิจ²

ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์³

ไพรัช กาญจนการุญ⁴

วสันต์ ศิริพล⁵

1. บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความล้มเหลวของโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและสาเหตุที่ทำให้สมาชิกโครงการไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้อย่างเบ็ดเสร็จ โดยใช้แบบจำลอง Logit Model จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้สมาชิกไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จ ได้แก่ การมีค่าใช้จ่ายในครอบครัวสูง รวมไปถึงค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น การมีเครื่องปรับอากาศใช้ในบ้าน ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และค่าใช้จ่ายภาษีสังคมที่สูงจะความสามารถในการชำระหนี้ต่ำ ปริมาณภาระหนี้สินโดยรวมของสมาชิกที่มีอยู่ทั้งในระบบและนอกระบบที่มากเกินไป การเป็นสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู จำนวนเงินกู้ที่ได้รับจากโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครูไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้ได้ทั้งหมด ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สมาชิกไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้อย่างเบ็ดเสร็จ

2. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ตามที่รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายแก้ไขปัญหานี้สินข้าราชการครูโดยมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) จัดตั้งเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหานี้สินข้าราชการครู เพื่อให้ข้าราชการครูไปชำระหนี้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำเป็นการผ่อนคลายภาระหนี้สินของข้าราชการครูทั่วประเทศ อันจะทำให้ข้าราชการครูมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยในปี พ.ศ. 2540 ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลเป็นเงินจำนวน 500 ล้านบาท ต่อมาในปี พ.ศ.2541 รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้อีก 100 ล้านบาท รวมเป็นเงิน 600 ล้านบาท (ธนาคารออมสิน, 2542) แต่งบประมาณที่ได้รับ การสนับสนุนจากรัฐบาลดังกล่าวไม่เพียงพอ ที่จะแก้ไขปัญหานี้สินข้าราชการครูได้อย่างเบ็ดเสร็จ กระทรวงศึกษาธิการจึงมีหนังสือลงวันที่ 10 มีนาคม 2542 ขอความร่วมมือจากกระทรวงการ

¹ เป็นส่วนหนึ่งของการค้นคว้าแบบอิสระมหาบัณฑิต ปีการศึกษา 2546

² เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

³ อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

⁴ อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

⁵ อาจารย์พิเศษ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คลังให้ช่วยเหลือและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูอย่างเบ็ดเสร็จ ซึ่งต่อมากระทรวงการคลังได้มอบหมายให้ธนาคารออมสินร่วมดำเนินการด้วย

ธนาคารออมสินได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู และเพื่อการปฏิรูประบบการศึกษาของชาติ ซึ่งข้าราชการครูเป็นบุคลากรที่สำคัญในการดำเนินการ แต่ขณะนี้กำลังประสบปัญหาในเรื่องหนี้สินเป็นอย่างมาก อันส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอน จึงเห็นควรเข้าร่วมสนับสนุนโดยให้สินเชื่อเพื่อเป็นกลไกนำไปสู่การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 อันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและประเทศโดยรวมต่อไป

จากการประชุมหารือร่วมกันระหว่างผู้แทนกลุ่มข้าราชการครูภาคต่างๆ กระทรวงศึกษาธิการ และธนาคารออมสิน ทั้งสามฝ่ายจึงได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจเพื่อประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะดำเนินการโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู และกระทรวงศึกษาธิการในฐานะเป็นหน่วยงานต้นสังกัดได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงกับธนาคารออมสิน เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีปฏิบัติตามโครงการดังกล่าวเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2542

โครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครูเป็นโครงการที่เกิดจากความร่วมมือสามฝ่าย ระหว่างกลุ่มข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการ และธนาคารออมสิน เพื่อร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหาพัฒนาชีวิตข้าราชการครูให้ดีขึ้นอย่าง บูรณาการ เบ็ดเสร็จ และสถาวร โดยอาศัยกระบวนการพัฒนาทางจิตใจ สังคม การจัดการ และการเงิน กล่าวคือ ทั้งสามฝ่ายร่วมเป็นพันธมิตรในแนวราบอย่างทัดเทียมกันร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตข้าราชการครูให้มีความสุข สามารถมีชีวิตทั้งด้านส่วนตัว และการทำงานดีขึ้นด้วยประการทั้งปวงอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยข้าราชการครู

ต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง อดทน รู้จักประหยัดอดออม และสร้างเสริมวินัยทางการเงินให้แก่ตนเอง มีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งมีกระบวนการจัดการต่างๆ ในกลุ่มอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ธนาคารออมสินจะให้การสนับสนุนทางด้านการเงินเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้นเท่านั้น (ธนาคารออมสิน, 2542)

ตั้งแต่เริ่มเปิดดำเนินการให้สินเชื่อตามโครงการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2542 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (18 เมษายน 2546) ธนาคารออมสินได้ให้สินเชื่อกับสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการไปแล้วทั่วประเทศจำนวน 72 จังหวัด ส่วนจังหวัดที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการมี 4 จังหวัด คือ จังหวัดปทุมธานี จังหวัดภูเก็ต จังหวัดสงขลา และจังหวัดตรัง โดยมีสมาชิกที่ได้รับสินเชื่อตามโครงการ สินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครูไปแล้วจำนวน 53,173 ราย จำนวนเงิน 27,888,751,200.55 บาท และในภาคเหนือตอนบนซึ่งอยู่ในเขตบริหารจัดการของธนาคารออมสินภาค 7 ประกอบด้วยจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา แม่ฮ่องสอน และลำพูน รวม 5 จังหวัด โดยมีผลการดำเนินงาน ณ สิ้น 30 ธันวาคม 2545 มียอดสินเชื่อคงเหลือจำนวน 5,921 ราย จำนวนเงิน 3,003,569,057.31 บาท ซึ่งก็มีปัญหาต่างๆ ในการดำเนินงานมากมายอันได้แก่ ปัญหาการแก้ไขหนี้ของสมาชิกไม่เบ็ดเสร็จตามเจตนารมณ์ของโครงการ ปัญหาความไม่เข้มแข็งในการรวมกลุ่มกันของสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ และปัญหาอื่นๆ อีกมากมายล้วนแต่เป็นข้อมูลที่สำคัญในการบริหารจัดการโครงการ อีกทั้งยังเป็นข้อมูลในการบริหารความเสี่ยงของธนาคารออมสินด้วย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเพื่อการประเมินผลโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครูของธนาคารออมสินในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน เพื่อจะได้นำผลของการศึกษาไปปรับปรุงและพัฒนาโครงการต่อไป ตลอดจนสามารถขยายโครงการให้

กับข้าราชการครูที่ยังไม่ได้สมัครเป็นสมาชิกโครงการฯ และข้าราชการที่สังกัดกระทรวงอื่นๆ ได้ในอนาคต จากการรายงานขององค์กรกลางบริหารบุคคล ระบุข้อมูลข้าราชการที่สังกัดทุกหน่วยงานทั่วทั้งประเทศประจำปี 2543 มีจำนวน 1,235,557 ราย ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญ ที่ธนาคารออมสินจะสามารถขยายการให้สินเชื่อตามโครงการได้ในอนาคต ถ้าหากมีการดำเนินงานตามโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาทางการเงินของสมาชิกโครงการ และจะสามารถพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศต่อไป

3. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

(1) เพื่อทราบว่า ข้าราชการครูที่สมัครเป็นสมาชิกของโครงการมีการแก้ไขหนี้ได้อย่างเบ็ดเสร็จตามเจตนารมณ์ของโครงการได้มากน้อยเพียงใด

(2) เพื่อทราบถึงสาเหตุที่ทำให้สมาชิกไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้อย่างเบ็ดเสร็จตามเจตนารมณ์ของโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู

(3) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเสนอให้ธนาคารออมสินนำไปปรับปรุงพัฒนาโครงการและขยายการให้สินเชื่อตามโครงการให้กับข้าราชการที่สังกัดกระทรวงอื่นๆ ต่อไปในอนาคต

4. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างจากสมาชิกโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครูในเขตจังหวัดเชียงใหม่ และเขตจังหวัดลำพูน จำนวน ๘00 ราย โดยเป็นสมาชิกที่สามารถแก้ไขหนี้ได้อย่างเบ็ดเสร็จจำนวน 200 ราย และสมาชิกที่ไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้อย่างเบ็ดเสร็จจำนวน 400 ราย

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

(1) ทำให้ทราบถึงปัญหาและสาเหตุที่ทำให้สมาชิกที่ได้เงินกู้ตามโครงการแล้ว แต่ยังไม่สามารถแก้ไขหนี้สินได้อย่างเบ็ดเสร็จตามเจตนารมณ์ของโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู 1.4.2 ทำให้ทราบถึงความสามารถในการแก้ไขปัญหานี้สินของสมาชิกที่เข้าร่วม โครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู

(2) ทำให้ได้รับข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงและน่าเชื่อถือจากการศึกษาค้นคว้าเพื่อนำมาปรับปรุง และพัฒนาโครงการต่อไป ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่สำคัญในการพิจารณาการให้สินเชื่อ และการบริหารความเสี่ยงของธนาคารออมสิน

6. ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินผลโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครูในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน โดยวิเคราะห์ความสามารถไม่สำเร็จของโครงการสินเชื่อ เพื่อพัฒนาชีวิตครูในที่นี้จะใช้แบบจำลอง Logit model โดยนำปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าสู่ model เนื่องจากตัวแปรที่ทำการศึกษาเป็นตัวแปรประเภทความน่าจะเป็น ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 และเป็นวิธีที่นิยมสำหรับการวิเคราะห์ในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับหรือไม่ยอมรับใดๆ หรือในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดให้สิ่งใดๆ ประสบความสำเร็จ (Capps and Kramer, 1985) ดังนั้นแบบจำลอง Logit model ที่ใช้เพื่อทำการวิเคราะห์มีจิงรูปแบบของสมการ ดังนี้คือ

$$y = x\beta + u$$

ซึ่งในทางปฏิบัติ y ไม่สามารถสังเกตได้ (Unobservable) สิ่งที่เราสังเกตมาได้ก็คือ ตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) โดยที่กำหนดให้

Y คือ ตัวแปรตาม (dependent variable)

ถ้า $Y = 1$ แสดงว่า สมาชิกมีการแก้ไขหนี้สินไม่เบ็ดเสร็จ

ถ้า $Y = 0$ แสดงว่า สมาชิกมีการแก้ไขหนี้สินเบ็ดเสร็จ

ซึ่งตัวแปรอิสระ (independent variables) ที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการแก้ไขหนี้สิน ไม่เบ็ดเสร็จของสมาชิกที่ได้รับเงินกู้ตามโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู ได้แก่

1. SEX คือ เพศ

ถ้า $SEX = 1$ แสดงว่า เพศชาย

ถ้า $SEX = 0$ แสดงว่า เพศหญิง

2. AGE คือ อายุ

1) ให้ AG_1 คือ อายุของสมาชิกอยู่ระหว่าง 20-30 ปี

ถ้า $AG_1 = 1$ แสดงว่า อายุของสมาชิกอยู่ระหว่าง 20-30 ปี

ถ้า $AG_1 = 0$ แสดงว่า อายุของสมาชิกอยู่ในช่วงอื่น ๆ

2) ให้ AG_2 คือ อายุของสมาชิกอยู่ระหว่าง 31-40 ปี

ถ้า $AG_2 = 1$ แสดงว่า อายุของสมาชิกอยู่ระหว่าง 31-40 ปี

ถ้า $AG_2 = 0$ แสดงว่า อายุของสมาชิกอยู่ในช่วงอื่น ๆ

3) ให้ AG_3 คือ อายุของสมาชิกอยู่ระหว่าง 41-50 ปี

ถ้า $AG_3 = 1$ แสดงว่า อายุของสมาชิกอยู่ระหว่าง 41-50 ปี

ถ้า $AG_3 = 0$ แสดงว่า อายุของสมาชิกอยู่ในช่วงอื่น ๆ

3. STA คือ สถานภาพสมรส

1) ให้ STA_1 คือ สถานภาพโสด

ถ้า $STA_1 = 1$ แสดงว่า โสด

ถ้า $STA_1 = 0$ แสดงว่า สถานภาพอื่น ๆ

2) ให้ STA_2 คือ สถานภาพสมรส

ถ้า $STA_2 = 1$ แสดงว่า สมรส

ถ้า $STA_2 = 0$ แสดงว่า สถานภาพอื่น ๆ

4. ED คือ การศึกษา

1) ให้ ED_1 คือ การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

ถ้า $ED_1 = 1$ แสดงว่า ต่ำกว่า

ปริญญาตรี

ถ้า $ED_1 = 0$ แสดงว่า การศึกษา

อยู่ในระดับอื่น ๆ

2) ให้ ED_2 คือ การศึกษาระดับปริญญาตรี

ถ้า $ED_2 = 1$ แสดงว่า

ปริญญาตรี

ถ้า $ED_2 = 1$ แสดงว่า การศึกษาอยู่ในระดับอื่น ๆ

5. LEVEL คือ ระดับชั้นการรับราชการ (ซี)

6. SALARY คือ อัตราเงินเดือนมีหน่วยเป็นบาท

7. NUM คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีหน่วยเป็นคน

8. SEND คือ การมีภาระค่าใช้จ่ายส่งบุตรเรียนให้หนังสือ

ถ้า $SENS = 1$ แสดงว่า มีภาระค่าใช้จ่ายส่งบุตรเรียน

ถ้า $SEND = 0$ แสดงว่า ไม่มีภาระค่าใช้จ่ายส่งบุตรเรียน

9. NUMSEND คือ จำนวนบุตรที่มีภาระค่าใช้จ่ายส่งให้เรียนหนังสือ

10. RES คือ การมีภาระเลี้ยงดูบิดามารดา ญาติพี่น้อง

ถ้า RES = 1 แสดงว่า มีภาระเลี้ยงดูบิดามารดา ญาติพี่น้อง

ถ้า RES = 0 แสดงว่า ไม่มีภาระเลี้ยงดูบิดามารดา ญาติพี่น้อง

11. NUMRES คือ จำนวนของบิดามารดา ญาติพี่น้องที่ต้องรับภาระเลี้ยงดู

12. MOBILE คือ การมีรถยนต์ส่วนตัวในการเดินทาง

ถ้า MOBILE = 1 แสดงว่า มีรถยนต์ส่วนตัวใช้

ถ้า MOBILE = 0 แสดงว่า ไม่มีรถยนต์ส่วนตัวใช้

13. AIR คือ การมีสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทเครื่องปรับอากาศใช้ในบ้าน

ถ้า AIR = 1 แสดงว่า มีเครื่องปรับอากาศ

ถ้า AIR = 0 แสดงว่า ไม่มีเครื่องปรับอากาศ

14. MA คือ อาชีพของคู่สมรส

1) ให้ MA_1 คือ คู่สมรสมีอาชีพเกษตรกรรม

ถ้า $MA_1 = 1$ แสดงว่า อาชีพเกษตรกรรม

ถ้า $MA_1 = 0$ แสดงว่า อาชีพอื่น ๆ

2) ให้ MA_2 คือ คู่สมรสมีอาชีพราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

ถ้า $MA_2 = 1$ แสดงว่า อาชีพราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

ถ้า $MA_2 = 0$ แสดงว่า อาชีพอื่น ๆ

3) ให้ MA_3 คือ คู่สมรสมีอาชีพค้าขาย/ทำธุรกิจ

ถ้า $MA_3 = 1$ แสดงว่า อาชีพค้าขาย/ทำธุรกิจ

ถ้า $MA_3 = 0$ แสดงว่า อาชีพอื่น ๆ

4) ให้ MA_4 คือ คู่สมรสมีอาชีพรับจ้าง

ถ้า $MA_4 = 1$ แสดงว่า อาชีพรับจ้าง

ถ้า $MA_4 = 0$ แสดงว่า อาชีพอื่น ๆ

15. SAVE คือ การออมเงินเพื่ออนาคตเฉลี่ยต่อเดือน

ถ้า SAVE = 1 แสดงว่า ไม่มีการออมเงิน

ถ้า SAVE = 0 แสดงว่า มีการออมเงิน

16. NUMSAVE คือ จำนวนเงินออมเพื่ออนาคตเฉลี่ยต่อเดือนมีหน่วยเป็นบาท

17. IO คือ จำนวนภาระหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบมีหน่วยเป็นบาท

18. TEAC คือ จำนวนเงินกู้ที่ได้รับตามโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู

19. MEM คือ การเป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

ถ้า MEM = 1 แสดงว่า เป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

ถ้า MEM = 0 แสดงว่า ไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

20. COOP คือ การมีภาระเงินกู้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

ถ้า COOP = 1 แสดงว่า มีภาระเงินกู้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

ถ้า COOP = 0 แสดงว่า ไม่มีภาระเงินกู้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

21. NUMCOOP คือ จำนวนเงินกู้ที่มีกับสหกรณ์ออมทรัพย์ครูมีหน่วยเป็นบาท

22. OT คือ การมีภาระผ่อนหนี้สินอื่นๆ นอกจากหนี้เงินกู้สินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู

ถ้า OT = 1 แสดงว่า มีการผ่อนหนี้สินอื่นๆ

ถ้า OT = 0 แสดงว่า ไม่มีภาระผ่อนหนี้สินอื่นๆ

23. NUMOT คือ จำนวนภาระหนี้สินอื่นๆ นอกจากหนี้เงินกู้สินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครูมีหน่วยเป็นบาท

24. KNOW คือ การทราบ และเข้าใจกฎระเบียบ และหลักเกณฑ์ของโครงการ

ถ้า KNOW = 1 แสดงว่า ไม่ทราบ

ถ้า KNOW = 0 แสดงว่า ทราบ

25. MEET คือ การมีส่วนร่วมในการประชุมของเครือข่ายพัฒนาชีวิตครู

ถ้า MEET = 1 แสดงว่า มีส่วนร่วม

ถ้า MEET = 0 แสดงว่า ไม่มีส่วนร่วม

26. AC คือ ความสนใจในการออมเงินเข้ากองทุนเป็นประจำทุกเดือน

ถ้า AC = 1 แสดงว่า ไม่สนใจ

ถ้า AC = 0 แสดงว่า สนใจ

27. NUMAC คือ จำนวนเงินออมเข้ากองทุนเป็นประจำทุกเดือนมีหน่วยเป็นบาท

28. OTOC คือ การมีอาชีพอื่นๆ เพื่อเสริมสร้างรายได้

ถ้า OTOC = 1 แสดงว่า ไม่มี

ถ้า OTOC = 0 แสดงว่า มี

29. NUMOTOC คือ จำนวนรายได้เสริมจากการประกอบอาชีพอื่นๆ มีหน่วยเป็นบาท

30. TAX คือ การมีค่าใช้จ่ายทางสังคมที่เรียกว่า ภาษีสังคม เช่น บัตรเชิญงานต่างๆ

ถ้า TAX = 1 แสดงว่า ตั้งแต่ 500 บาท ขึ้นไป ต่อ เดือน

ถ้า TAX = 0 แสดงว่า ต่ำกว่า 500 บาท ต่อเดือน

31. WANT คือ ความต้องการกู้เงินเพิ่มหลังจากได้รับเงินกู้ตามโครงการแล้ว

ถ้า WANT = 1 แสดงว่า ต้องการ

ถ้า WANT = 0 แสดงว่า ไม่ต้องการ

32. NUMWANT คือ จำนวนเงินที่ต้องการกู้เพิ่มมีหน่วยเป็นบาท

33. NETSA คือ จำนวนเงินเดือนคงเหลือสุทธิพอใช้ในครอบครัวต่อเดือน (บาท / เดือน)

34. ENO คือ การมีเงินเดือนไม่เพียงพอในการชำระหนี้

ถ้า ENO = 1 แสดงว่า ไม่เพียงพอ

ถ้า ENO = 0 แสดงว่า เพียงพอ

35. NUMDE คือ จำนวนเงินผ่อนชำระหนี้ทั้งในและนอกกระบบต่อเดือน (บาท / เดือน)

36. SLOVE คือ การแก้ไขหนี้สินของสมาชิก

ถ้า SLOVE = 1 แสดงว่า มีการแก้ไขหนี้ไม่เบ็ดเสร็จ

ถ้า SLOVE = 0 แสดงว่า มีการแก้ไขหนี้เบ็ดเสร็จ

7. ผลการศึกษา

ผลการศึกษาการประเมินผลโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครูของธนาคารออมสินในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุที่ทำให้สมาชิกโครงการไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้อย่างเบ็ดเสร็จตามเจตนารมณ์ของโครงการ ที่ได้ตั้งเอาไว้ โดยจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไป

ปรับปรุง พัฒนาโครงการ ตลอดจนพิจารณาขยาย การให้สินเชื่อตามโครงการในอนาคต ดังนั้นในการ ทำวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อความไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้อย่างเบ็ดเสร็จของ สมาชิกโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู โดยใช้

แบบจำลองโลจิท (logit model) ด้วยวิธีการ วิเคราะห์การประมาณภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (maximum likelihood estimates : MLE) และ marginal effects ซึ่งได้ผลการศึกษา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้อย่างเบ็ดเสร็จตามเจตนารมณ์ ของสมาชิกโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู โดยใช้แบบจำลองโลจิท (logit model) ด้วย วิธี maximum likelihood estimates และวิธี marginal effects

ตัวแปร	ผลการวิเคราะห์ด้วยวิธี maximum likelihood estimates	ผลการวิเคราะห์ด้วยวิธี marginal effects
CONSTANT	-1.530279**** [4.458]	-0.2239681*** [3.949]
AIR	-0.558556*** [2.236]	-0.0817489*** [2.189]
TAX	0.463334*** [2.015]	0.0678126*** [1.949]
ENO	0.674276*** [2.259]	0.0986855*** [2.233]
NETSA	-0.000030** [1.286]	-0.0000044* [1.274]
COOP	2.339513**** [4.127]	0.3424057*** [3.947]
NUMCOOP	0.000004** [1.360]	0.00000068** [1.477]
NUMOTOC	-0.000028** [1.577]	-0.0000041** [1.556]
IO	0.000003**** [6.219]	0.00000046**** [6.406]
TEAC	-0.000002**** [4.300]	-0.0000003**** [4.457]
WANT	1.289985**** [5.627]	0.1887992**** [4.812]
Log Likelihood	-253.0678	-
Mc.fadden R-squared	0.337360	-

หมายเหตุ 1. ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่า absolute t-statistic

2. สัญลักษณ์ (*) หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ $\alpha = 0.20$
- (**) มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ $\alpha = 0.10$
- (***) มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ $\alpha = 0.05$
- (****) มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ $\alpha = 0.01$

จากตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้อย่างเบ็ดเสร็จของสมาชิกโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู ซึ่งในการศึกษาค้างนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา 2 วิธี คือ วิธีการวิเคราะห์การประมาณภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (maximum likelihood estimates) และวิธี marginal effects ซึ่งผลการศึกษสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาได้นำปัจจัยทางด้านค่าใช้จ่ายในครอบครัว เช่น ค่ากระแสไฟฟ้า การมีเครื่องปรับอากาศใช้ในบ้าน (AIR) ของสมาชิกโครงการจะทำให้ค่าใช้จ่ายกระแสไฟฟ้าของครอบครัว สูงกว่าครอบครัวที่ไม่มีเครื่องปรับอากาศ เมื่อนำมาทดสอบความสามารถในการแก้ไขหนี้ของสมาชิกโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้มีค่าเป็นลบ ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$ หมายความว่า หากสมาชิกไม่มีเครื่องปรับอากาศ (ค่าใช้จ่ายกระแสไฟฟ้าน้อย) จะทำให้ความสามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จลดลงด้วย และในการศึกษาด้วยวิธี marginal effects หากสมาชิกไม่มีเครื่องปรับอากาศ เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ (ceteris paribus) แล้วจะทำให้โอกาสที่สมาชิกไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จตามเจตนารมณ์ของโครงการจะลดลงร้อยละ 8.17 ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$

ส่วนปัจจัยทางด้านค่าใช้จ่ายทางสังคมที่เรียกว่า ภาษีสังคม (TAX) ของสมาชิกโครงการ ผลการทดสอบพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้มีค่าเป็นบวก ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$ หมายความว่า หากสมาชิกมีค่าใช้จ่ายทางสังคมที่เรียกว่า ภาษีสังคมเพิ่มขึ้นก็จะทำให้ความสามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จเพิ่มขึ้น และในการศึกษาด้วยวิธี marginal effects หากสมาชิกมีค่าใช้จ่ายทางสังคมมากกว่า 500 บาทต่อเดือน

โดยให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้วจะทำให้โอกาสที่สมาชิกไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.78 ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$

ปัจจัยทางด้านการมีเงินเดือนเพียงพอในการชำระหนี้ของสมาชิก (ENO) ผลการทดสอบพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$ หมายความว่า หากสมาชิกมีเงินเดือนไม่เพียงพอในการชำระหนี้ก็จะทำให้สมาชิกคนนั้นไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จเพิ่มขึ้น และในการศึกษาด้วยวิธี marginal effects หากสมาชิกมีเงินเดือนไม่เพียงพอในการชำระหนี้เพิ่มขึ้น โดยให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้วจะทำให้โอกาสที่สมาชิกไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.86 ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$

ปัจจัยทางด้านจำนวนเงินเดือนคงเหลือสุทธิต่อเดือนของสมาชิก (NETSA) ผลการทดสอบพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นลบ ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.10$ หมายความว่า หากสมาชิกมีจำนวนเงินเดือนคงเหลือสุทธิต่อเดือนเพิ่มขึ้นก็จะทำให้สมาชิก ไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จลดลง และในการศึกษาด้วยวิธี marginal effects หากสมาชิกมีจำนวนเงินเดือนคงเหลือสุทธิต่อเดือนเพิ่มขึ้น 1,000 บาทโดยให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้วจะทำให้โอกาสที่สมาชิกไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จลดลงร้อยละ 4.40 ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.20$

ปัจจัยทางด้านการเป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครูของสมาชิกโครงการ (COOP) ผลการทดสอบพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.01$ หมายความว่า หากสมาชิกโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครูยังคงเป็นสมาชิกของสหกรณ์ออม

ทรัพย์ครูด้วย โอกาสที่สมาชิกคนนั้นจะไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จก็จะมากขึ้น และในการศึกษาด้วยวิธี marginal effects หากสมาชิกโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครูยังคงเป็นสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูด้วย โดยที่ให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้วจะทำให้โอกาสที่สมาชิกไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จเพิ่มขึ้นร้อยละ 34.24 ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$

ปัจจัยทางด้านจำนวนเงินกู้ที่สมาชิกมีภาระกับสหกรณ์ออมทรัพย์ครู (NUMCOOP) เมื่อนำมาทดสอบพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.10$ หมายความว่า หากสมาชิกโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครูมีจำนวนเงินกู้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ครูเพิ่มขึ้น โอกาสของความสามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จก็จะเพิ่มขึ้น และในการศึกษาด้วยวิธี marginal effects หากสมาชิกคนนั้นมีจำนวนเงินกู้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ครูเพิ่มขึ้น 10,000 บาท โดยที่ให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้ว จะทำให้โอกาสที่สมาชิกไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.80 ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.10$

ปัจจัยทางด้านจำนวนเงินรายได้เสริมที่เกิดจากการประกอบอาชีพอื่นๆ นอกจากการรับราชการ (NUMOTOC) เมื่อนำมาทดสอบพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นลบ ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.10$ หมายความว่า หากสมาชิกโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู มีจำนวนเงินรายได้เสริมที่เกิดจากการประกอบอาชีพอื่นๆ นอกจากการรับราชการเพิ่มขึ้น จะทำให้โอกาสของความสามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จก็จะลดลง และในการศึกษาด้วยวิธี marginal effects หากสมาชิกมีจำนวนเงินรายได้เสริมจากการประกอบอาชีพอื่นๆ นอกจากการรับราชการเพิ่มขึ้น 1,000 บาท โดยให้ปัจจัยอื่นๆ คง

ที่แล้วโอกาสที่สมาชิกจะไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จลดลงร้อยละ 4.10 ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.10$

ปัจจัยทางด้านจำนวนหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบของสมาชิกโครงการ (IO) เมื่อนำมาทดสอบ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.01$ หมายความว่า หากสมาชิกโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครูมีจำนวนหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบเพิ่มขึ้น โอกาสของความสามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จจะเพิ่มขึ้น และในการศึกษาด้วยวิธี marginal effects หากสมาชิกคนนั้นมีจำนวนหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบเพิ่มขึ้นจำนวน 10,000 บาท โดยที่ให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้วจะทำให้โอกาสที่สมาชิกไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.60 ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.01$

ปัจจัยทางด้านจำนวนเงินกู้ที่สมาชิกได้รับตามโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู (TEAC) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นลบ ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.01$ หมายความว่า หากสมาชิกโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครูได้รับจำนวนเงินกู้จากโครงการเพิ่มขึ้น โอกาสที่สมาชิกคนนั้นจะไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จก็จะลดลง และในการศึกษาด้วยวิธี marginal effects หากสมาชิกคนนั้นได้รับจำนวนเงินกู้จากโครงการเพิ่มขึ้นจำนวน 10,000 บาท โดยที่ให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้วจะทำให้โอกาสที่สมาชิกไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จลดลงร้อยละ 3.00 ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.01$

ปัจจัยทางด้านความต้องการกู้เงินเพิ่มหลังจากที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้ว (WANT) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.01$ หมายความว่า

หากสมาชิกโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตควมมีความต้องการกู้เงินเพิ่มหลังจากที่ได้เงินกู้ตามโครงการไปแล้ว โอกาสที่สมาชิกคนนั้นจะไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จก็จะมากขึ้นด้วย และในการศึกษาด้วยวิธี marginal effects หากสมาชิกยังมีความต้องการกู้เงินเพิ่มหลังจากที่ได้รับเงินกู้ตามโครงการไปแล้ว โดยให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้ว โอกาสที่สมาชิกจะไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จเพิ่มขึ้นร้อยละ 18.88 ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.01$

8. สรุป

จากการวิเคราะห์ logit model พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้อย่างเบ็ดเสร็จของสมาชิกได้แก่ (1) การมีเครื่องปรับอากาศใช้ในบ้าน จะทำให้ครอบครัวของสมาชิกมีการใช้กระแสไฟฟ้ามากจึงทำให้มีค่าใช้จ่ายในครอบครัวสูง (2) การมีค่าใช้จ่ายทางสังคม หรือ ที่เรียกว่าภาวีสังคม คือ ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการได้รับบัตรเชิญไปร่วมงานต่างๆ ในหมู่ญาติหรือคน รู้จักในสังคม ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สมาชิกมีค่าใช้จ่ายสูง (3) การมีเงินเดือนเพียงพอในการชำระหนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญในการแก้ไขหนี้ หากไม่มีเงินเดือนเพียงพอในการชำระหนี้ก็ไม่สามารถแก้ไขหนี้ให้เบ็ดเสร็จได้ (4) จำนวนเงินเดือนคงเหลือสุทธิต่อเดือนของสมาชิก จะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต หากมีเงินเดือนคงเหลือสุทธิต่อเดือนน้อย ย่อมส่งผลต่อความสามารถในการแก้ไขหนี้ (5) การเป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครู มีผลต่อการไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จเนื่องจากสมาชิกสามารถกู้เงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูได้อีก ซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ (6) จำนวนเงินกู้ที่มีภาระผ่อนชำระกับสหกรณ์ออมทรัพย์ครู หากยังมีเงินกู้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ครูก็แสดงว่าสมาชิกยังไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จ (7) จำนวนเงินรายได้ที่เกิดจากการประกอบอาชีพเสริมอื่นๆ นอก

จากการรับราชการ เป็นการเสริมสร้างรายได้นอกจากรายได้หลัก คือ เงินเดือน ซึ่งจะทำให้สมาชิกมีศักยภาพทางการเงินดีขึ้น (8) จำนวนภาระหนี้ที่มีอยู่ทั้งในระบบและนอกระบบของสมาชิก การมีภาระหนี้จำนวนมากจะทำให้การไม่แก้ไขหนี้ได้เบ็ดเสร็จเพิ่มขึ้นด้วย เพราะขึ้นอยู่กับ (9) จำนวนเงินกู้ที่ได้รับจากโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู หากสมาชิกได้รับเงินกู้น้อยไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้อื่นๆ ที่มีอยู่สมาชิกก็ไม่สามารถแก้ไขหนี้ให้เบ็ดเสร็จได้ และ (10) ความต้องการกู้เงินเพิ่มหลังจากได้เงินกู้จากโครงการไปแล้ว สมาชิกส่วนใหญ่ที่มีการแก้ไขหนี้ไม่เบ็ดเสร็จยังมีความต้องการกู้เงินเพิ่มอีก

9. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาการประเมินผลโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครูของธนาคารออมสินในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูนนี้ ผลการศึกษาทำให้ทราบถึงปัญหาและสาเหตุที่ทำให้สมาชิกไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้อย่างเบ็ดเสร็จตามเจตนารมณ์ของโครงการ และผลที่ได้จากการศึกษานี้ควรนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับองค์กรหรือสถาบัน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจะได้ ทำการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ตลอดจนการพัฒนาโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครูให้เป็นโครงการที่มีประสิทธิภาพ และสามารถช่วยแก้ไขปัญหให้กับสมาชิกของโครงการได้อย่างแท้จริง อีกทั้งจะได้ขยายโครงการนี้ไปสู่หน่วยงานราชการที่สังกัดกระทรวงอื่นๆ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและประเทศชาติ ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1) จากผลการศึกษาซึ่งพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่สามารถแก้ไขหนี้ได้อย่างเบ็ดเสร็จของสมาชิกที่สำคัญคือ จำนวนภาระหนี้สินที่มีทั้งในระบบและนอกระบบ ซึ่งในข้อนี้ทางที่ดีในการขอสินเชื่อของสมาชิกควรแจ้งภาระหนี้ทั้งหมดที่มี

ให้กับธนาคาร เพื่อจะได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่แท้จริง และพนักงานสินเชื่อของธนาคารออมสินก็ควรจะมีการสอบถาม หรือ มีการสัมภาษณ์ผู้กู้ในเบื้องต้นเกี่ยวกับภาระหนี้สินที่มีทั้งหมดด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

2) การเป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครู และการที่สมาชิกยังมีภาระหนี้เงินกู้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ครู แสดงว่ายังมีการแก้ไขหนี้ไม่เบ็ดเสร็จ หรือไม่เสร็จสิ้นเพราะสมาชิกยังมีการผ่อนชำระหนี้หลายทาง ดังนั้นควรจะมีการรวบรวมหนี้ให้หมดและไม่มีการก่อหนี้เพิ่มภายหลัง เพื่อจะได้พัฒนาศักยภาพทางการเงินของสมาชิก โครงการให้ดีขึ้น แต่ถ้ายังมีการกู้เงินต่อไปเรื่อยๆ ปัญหาก็ไม่ถูกแก้ไข สมาชิกก็ยังคงมีภาระหนี้สินมากตามเดิม

3) การมีค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในครอบครัว ค่าใช้จ่ายทางสังคมที่เรียกว่า ภาษีสังคมในปริมาณที่สูง ซึ่งในส่วนนี้ก็ขึ้นอยู่กับสมาชิกโครงการว่าจะสามารถลดค่าใช้จ่ายบางส่วนที่ไม่จำเป็นได้มากน้อยเพียงใด ถาลดได้ก็จะทำให้ฐานะทางการเงินดีขึ้นด้วย ดังนั้นจึงควรดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักการ

ประมาณตนในการใช้จ่ายให้สมฐานะ และมีการใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย

4) การมีเงินเดือนเพียงพอในการชำระหนี้ และมีเงินเดือนคงเหลือสุทธิต่อเดือน ตลอดจนมีรายได้เสริมจากการประกอบอาชีพอื่นๆ นอกจากการรับราชการ ในส่วนนี้จะเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้ (Capacity) และความสามารถมีเงินคงเหลือเพื่อใช้จ่ายในครอบครัวของสมาชิกแต่ละคน ถ้าหากสมาชิกที่มีรายได้อื่นๆ เสริมนอกจากรายได้ที่เป็นเงินเดือนประจำแล้วจะทำให้ฐานะทางการเงินของสมาชิกดีขึ้น ดังนั้นสมาชิกโครงการควรมีการประกอบอาชีพเสริมตามที่ตนเองถนัดได้จะเป็นสิ่งที่ดี

5) จำนวนเงินกู้ที่ได้รับจากโครงการและความต้องการกู้เงินเพิ่ม ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ที่แก้ไขหนี้ไม่เบ็ดเสร็จยังมีความต้องการกู้เงินเพิ่มเติม แสดงว่าธนาคารออมสินควรมีการวิเคราะห์ภาระหนี้สินของสมาชิกให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจจะเกิดจากไม่ได้มีการสอบถามภาระหนี้อื่นๆ เพิ่มในขณะที่ทำการวิเคราะห์สินเชื่อ จึงทำให้รวบรวมภาระหนี้ของสมาชิกได้ไม่หมด หรือไม่สมาชิกก็ควรแจ้งภาระหนี้ให้ธนาคารทราบทั้งหมดด้วย เพื่อจะได้ไม่ต้องมีการขอกู้เงินเพิ่มที่หลัง

บรรณานุกรม

การประชุมใหญ่สามัญเครือข่ายพัฒนาชีวิตครูแห่งประเทศไทยประจำปี 2546 ครั้งที่ 1/2546. 2546.

18 เมษายน 2546 ณ หอประชุมคุรุสภา. กรุงเทพฯ: เครือข่ายพัฒนาชีวิตครูแห่งประเทศไทย. กวินทร์ วิชาลัย. 2545. การยอมรับสหกรณ์เครดิตยูเนียนของประชาชนในเขตพื้นที่ดำเนินการใน

จังหวัดเชียงใหม่และลำพูน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

จตุรรัตน์ ตระการศิรินนท์. 2540. ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาการชำระหนี้ของธนาคารพาณิชย์ใน

จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธนาคารไทยพาณิชย์. ฝ่ายทรัพยากรบุคคล. 2529. การบริหารสินเชื่อ. กรุงเทพฯ: ธนาคารไทย

พาณิชย์.

- ธนาคารออมสิน. สำนักพัฒนาสินเชื่อบุคคล. 2542. คู่มือการดำเนินงานโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู. กรุงเทพฯ: ธนาคารออมสิน.
- เปี่ยมรัก ฉัตรธนาเสนีย์. 2546. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคในการจัดกิจกรรมถนนคนเดิน ถนนท่าแพ จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประภาส จิตวิวัฒนา. 2542. ปัจจัยที่มีผลต่อการกลับมารักษาสภาพของผู้ป่วยเดิมของสถานบริการสุขภาพพิเศษ. การค้นคว้าแบบอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุกัญญา พูลสวัสดิ์กิตติกุล. 2535. การวิเคราะห์รายได้และรายจ่ายของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุภัทณี เปี่ยมสุวรรณกิจ. 2540. การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดเชียงรายกับแผนพัฒนาสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ. การค้นคว้าแบบอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2536. การสำรวจภาวะการครองชีพของข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ.2536. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- องค์การกลางบริหารงานบุคคล. 2543. อัตราการลาออกและฐานข้อมูลข้าราชการ/พนักงานในสังกัดองค์การกลางบริหารงานบุคคลต่าง ๆ ปีงบประมาณ 2543. กรุงเทพฯ: องค์การกลางบริหารงานบุคคล.
- อภิชาติ วรพัฒน์. 2540. ปัญหาการใช้สินเชื่อบุคคลของข้าราชการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กรณีศึกษาคณะแพทยศาสตร์. การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Capps, O., Jr. and Karmar, R.A. 1985. "Analysis of Food Stamp Participation Using Qualitative Choice Model." *American Journal of Economics*. 67: 49-59.